VNS 1/2016 vp Valtioneuvoston selonteko: Suomen kehityspolitiikka

Kepan lausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 1.3.2016

Edellytykset kehityspolitiikan tavoitteiden saavuttamiseksi on turvattava

Uusi kehityspolitiikan selonteko painottaa naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman vahvistamista sekä kehitysmaiden elinkeinojen ja työpaikkojen lisäämistä. Kepa pitää tärkeinä näitä painotuksia, jotka ovat olleet jo pitkään suomalaisten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön keskiössä. Sukupuolten välinen tasa-arvo ja ihmisoikeusperustaisuus ovat tavoitteita, joiden toteutumista painotetaan järjestöjen työssä. Esimerkiksi tyttöjen koulutuksesta ja naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemisestä on kansalaisjärjestöillä vahvaa näyttöä.

Elinkeinojen ja työpaikkojen lisääminen edistää köyhimpien ihmisten mahdollisuuksia parantaa elämänlaatuaan, mutta liittyy myös kehitysyhteistyön kestävyyteen. Monet kansalaisjärjestö-hankkeet sisältävät esimerkiksi ammatillista ja yrittäjäkoulutusta, pienlainoja aloitteleville yrityksille ja osuuskuntatoimintaa. Järjestöjen työ tukee julkisen ja yksityisen sektorin toimintaa esimerkikiksi kouluttamalla tulevaa työvoimaa. Kansalaisjärjestöt ovat valmiita kehittämään yhteistyötään eri toimijoiden kanssa.

Selonteossa todetaan vapaan ja monimuotoisen kansalaisyhteiskunnan olevan demokraattisen ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan peruspilari. Kansalaisjärjestöjen työn lähtökohtana on paikallisen kansalaisyhteiskunnan tukeminen, mikä vahvistaa kohdemaiden yhteiskuntien vakautta ja kykyä luotsata omaa kehitystään. Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö on merkittävä osa Suomen kehityspolitiikkaa. Kansalaisjärjestöjen toiminnalla saavutetaan tuloksia sellaisilla aloilla, alueilla ja sellaisten ihmisryhmien keskuudessa, joihin julkisen kehitysyhteistyön keinot ja välineet eivät aina ulotu. Myöskään yksityinen sektori ja yritykset, jotka yhä aktiivisemmin halutaan mukaan kehitysyhteistyöhön, eivät voi korvata kansalaisyhteiskunnan toimijoiden moninaisia rooleja erityisesti kaikkein köyhimmissä maissa ja heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tukemisessa.

Historiallisen suuret leikkaukset romahduttivat Suomen kehitysyhteistyön määrärahojen tason 0,38 prosenttiin BKTL:sta. Kehityspolitiikan selonteon asettamien tavoitteiden saavuttamiseksi on varmistettava määrärahojen riittävyys sekä eri toimijoiden ja toimintojen täydentävyys.

- **Suomen tulee julkaista konkreettinen suunnitelma ja aikataulu kehitysyhteistyö-määrärahojen nostamisesta 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta ja sitoutua sen toimeenpanoon.**
- **Suomen tulee ohjata 0,2 prosentin BKTL -osuus kehitysyhteistyöstään vähiten kehittyneille maille kansainvälisten sitoumuksiensa mukaisesti.**
- **Kehityspolitiikkaa tulee toteuttaa kaikkia toimijoita osallistaen, ja myös yksityisen sektorin rahoitusinstrumenttien on tuettava yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kanssa.**

Kansalaisjärjestöjen tuloksellinen työ vaatii pitkäjänteisyyttä myös rahoitukselta

Vuonna 2015 ulkoasiainministeriö tuki noin 160 suomalaisen kansalaisjärjestön ja säätiön kehitysyhteistyötä yhteensä noin 114 miljoonalla eurolla. Kansalaisjärjestöjen määrärahojen osuus Suomen kehitysyhteistyön kokonaisuudesta on ollut viime vuosina 11-14,5 prosenttia. Vuonna 2016 järjestöjen määrärahoista leikattiin 43 prosenttia. Tänä vuonna tuki on enää 65 miljoonaa euroa, mikä on johtanut muun muassa hankkeiden nopeaan alasajoon ja henkilöstön irtisanomisiin.

Julkisen rahoituksen lisäksi suomalaiset järjestöt keräävät kehitysyhteistyöhön merkittävän määrän omarahoitusta, vuosittain jopa 90 miljoonaa euroa. Kansalaisjärjestöjen tukeminen kannattaa, sillä jokainen kehitysjärjestöihin investoitu euro tarkoittaa kahta euroa kehitysyhteistyöhön.

Moninaisten kansalaisyhteiskunnan toimijoiden tukeminen on tärkeää. Ohjelmatuen piirissä toimivien ammattimaisten järjestöjen lisäksi on tuettava pitkäjänteisesti myös pieniä ja keskisuuria järjestöjä, vapaaehtoistyötä sekä järjestöjen kehitysviestintää, globaalikasvatusta ja vaikuttamistyötä. Kansalaisjärjestöjen työ tarjoaa sadoille tuhansille suomalaisille mahdollisuuden tehdä vapaaehtoistyötä kehitysyhteistyön parissa ja osallistua globaalien haasteiden ratkomiseen. Yhteiskuntamme koventunut asenneilmapiiri ja turvapaikanhakijoiden määrän nopea kasvu lisäävät tarvetta globaalikasvatukseen ja kehitysviestintään tavallisille kansalaisille juuri nyt.

Järjestöjen kehitysyhteistyö on luotettavaa. Ulkoministeriön kriteerit tuettaville hankkeille ovat tiukat. Järjestöt noudattavat tukien käytössä ulkoministeriön ohjeistuksia ja raportoivat rahan käytöstä vuosittain ministeriöön. Haku- ja raportointikäytännöt ohjaavat järjestöjä erittelemään tulostavoitteensa ja aikaansaadut tulokset. Tavoitteiden osalta hankkeille määritellään laadulliset ja määrälliset mittarit, joiden toteutumista seurataan aktiivisesti hankkeen aikana.

Kansalaisjärjestöt kehittävät aktiivisesti omaa toimintaansa ja etsivät yhteisiä periaatteita oman kehitysyhteistyönsä avoimuuden ja tuloksellisuuden parantamiseksi. Jo 80 prosenttia kaikesta kehitysavusta raportoidaan yhteismitalliseen IATI-standardiin (International Aid Transparency Initiative). Kepa ja suomalaiset järjestöt ovat tarttuneet IATIn aloitteeseen ja hyödyntävät sen tarjoamaa avointa kehitysyhteistyörekisteriä, joka tekee tietojen lukemisen helpoksi suurellekin yleisölle. Tavoitteena on tehdä työ ja saavutetut tulokset entistä paremmin näkyviksi.

- **Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhön tulee nostaa 15 prosenttiin varsinaisesta kehitysyhteistyöstä. Samalla on varmistettava, että myös pienten ja keskisuurten järjestöjen kehitysyhteistyötä, kehitysviestintää ja globaalikasvatusta tuetaan.**
- **Kehitysyhteistyön tulosten ajantasaista raportointia ja avoimuutta on kehitettävä kaikkein toimijoiden yhteistyönä.**

Kaikkien toimijoiden työn kehitysvaikutuksia ja vastuullisuutta on seurattava tarkasti

On tärkeää, että selonteko määrittää kehityspolitiikkamme tavoitteeksi äärimmäisen köyhyyden poistamisen ja eriarvoisuuden vähentämisen sekä ihmisoikeuksien toteutumisen. Näiden tavoitteiden on ohjattava kaikkea toimintaa. Samoin on ensiarvoisen tärkeää, että yhteiset pelisäännöt koskevat kaikkia toimijoita. Suomalaisten on voitava seurata veroeurojensa käyttöä ja mitä konkreettisia kehitystuloksia rahoilla saadaan aikaan.

Selonteon mukaan ”*Kaiken toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan Suomen arvot ja periaatteet sekä kansainväliset velvoitteet – riippumatta siitä millä alalla ja kenen toimesta kehityspolitiikkaa ja -yhteistyötä harjoitetaan”*. Kehitysyhteistyön avoimuus-, tilivelvollisuus- ja raportointivaatimusten tulee koskea myös yksityisen sektorin toimijoita. On suomalaisten yritysten kilpailuetu, että niiden toiminnan vastuullisuutta edellytetään ja kehitetään.

Selonteko korostaa Suomen omaa etua ja lisäarvoa ja vahvistaa Suomen kehityspolitiikan linjamuutoksen: entistä suurempi osuus kehitysyhteistyövaroista kanavoidaan yksityiselle sektorille. Samaan aikaan hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti painotetaan kehitysmaiden oman yritystoiminnan ja veropohjien vahvistumista. Kaiken toiminnan lähtökohtana tulee olla kehitysmaiden laajapohjainen omistajuus. Suomen edun ja osaamisen hyödyntäminen on sovitettava kehitysmaiden omiin suunnitelmiin toiminnan tehokkuuden takaamiseksi sekä kestävien vaikutusten saavuttamiseksi.

Köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämiseksi on erityisen mielekästä panostaa kehitysyhteistyö-resursseja kehitysmaiden omien pienten ja keskisuurten yrityksien tukemiseen. Samalla on tärkeää toimia johdonmukaisesti ja luoda kansainvälisiä liiketoiminnan sääntöjä tukemaan vastuullista yritystoimintaa niin Suomessa kuin maailmallakin. Kehitysyhteistyön keinoin Suomi voi vahvistaa kansainvälisten yritysvastuustandardien noudattamista myös kehitysmaissa.

Kehitysmaat menettävät moninkertaisesti kehitysyhteistyön verran varoja verovälttelyn takia. Kansainvälisen veronkierron tukkiminen on kaikkien etu. Selonteko lupaa Suomen lisäävän osallistumistaan toimiin kansainvälisen verovälttelyn ja laittomien rahavirtojen kitkemiseksi. Kansainvälisen verotuksen pelisäännöistä päätetään nyt pääasiassa EU:ssa ja OECD:ssä. Suomen tulee omalla toiminnallaan vaikuttaa siihen, että kehitysmaat pääsevät mukaan päätöksentekoon verokysymyksistä.

- **Kehitysyhteistyörahoituksen ehtona yrityksiltä tulee edellyttää vastuullisuutta ja raportointia YK:n ihmisoikeuksia ja elinkeinoelämää koskevien periaatteiden mukaisesti.**
- **Yksityisen sektorin tukimuotojen kehitys-, ihmisoikeus-, ympäristö-, ja ilmastovaikutuksista sekä toiminnan tuloksellisuudesta tulee tehdä riippumaton arvio tämän hallituskauden aikana.**
- **Suomen on johdonmukaisesti edistettävä kansainväliseen veronkiertoon puuttumista EU:ssa, YK:ssa ja muilla areenoilla. Yksi konkreettinen keino on YK:n alaisen verokomitean vahvistaminen.**

Lisätietoja

Auli Starck
Asiantuntija, kansalaisyhteiskunta
auli.starck@kepa.fi
Puh. 050 317 6715

Niina Mäki
Asiantuntija, kehitysrahoitus
niina.maki@kepa.fi
Puh. 050 317 6724